СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 80. Джерзі Сіти, Н. Дж., пятниця, 7-го квітня 1939. No. 80. Jersey City, N. J., Friday, April 7, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

УКРАЇНСЬКА ЕМІГРАЦІЯ ЖЕРТВАМ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

НЮ ЙОРК. — Українська еміграція в Америці переслала телеграфічно через Обєднання як першу поміч раненим і утікачам з Карпатської України дві тисячі долярів.

ГЕНРІ СТИМСОН ЗА УЧАСТЬ АМЕРИКИ У ВІЙНІ.

ВАШИНГТОН. — Перед сенатським комітетом заграничних справ давав свої зізнання бувший секретар стейту, Генрі Стимсон. Він говорив, що уважає теперішний невтральнестевий акт непрактичним, бо він звязує руки урядові в справах заграничної політики. Президент повинен мати дискресію, коли виповідати війну, а коли ні. На запити сенаторів Стимсон отверто заявив, що він особисто є за те, щоб в черговім конфлікті, що назріває в Европі, Америка взяла участь по боці Англії і Франції. Америка, говорив він, може жити спокійно лиш в такій міжнародній системі, в якій є пошанівок до міжнародних договорів.

СЕНАТ УХВАЛИВ ГРОШІ НА „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ".

ВАШИНГТОН. — Сенат ухвалив на потреби „Доблю Пі Ей" сто міліонів долярів. Ті гроші вже також ухвалено в палаті представників.

ПРЕЗИДЕНТ ДЯКУЄ ПРОМИСЛОВЦЯМ.

НЮ ЙОРК. — На зїзді американських промисловців та військових старшин відчитано листа від президента Рузвелта, в якому він дякує промисловцям за їх патріотичний відгук на поклик уряду приготовитись до продукції воєнних матеріялів. Бесідники на тім зїзді заявляли, що американський промисл є зовсім приготований до тих завдань, які вимагає продовження війни.

НАПРАВЛЯЮТЬ ВОЄННІ КОРАБЛІ.

САН ДІЄГО. Кількадесять воєнних кораблів, які призначено на розбір, тому що вони були вже старі, не будуть розібрані, тільки поправлені й змодернізовані.

МЕКСИКО ПІДПАДАЄ ПІД ВПЛИВИ ФАШИСТІВСЬКИХ ДЕРЖАВ.

МЕКСИКО СИТІ. — Уряд Карденаса заключив з Італією умову, на основі якої прийме від неї близько 9 міліонів рейону в заміну за нафту, яку уряд сконфіскував в американських і англійських компаній. Місцева мексиканська преса виявляє чимраз більше симпатій до ґен. Франка. Групи робітників з цеї нагоди влаштували демонстрації, в часі яких повибивали деяким редакціям вікна.

ВУЛИЧНІ НЕЩАСЛИВІ ВИПАДКИ МАЛІЮТЬ.

НЮ ЙОРК. — Комісар нюйорської поліції, Валентайн, дав звіт посадникові міста і в тому звіті говорить, що за минулий рік число нещасливих випадків, що стались на вулицях міста Ню Йорку, було відносно мале й побило рекорди пятьох останніх літ. Всіх випадків було поверх 25,000. Минулого року було 28,000. Вбитих людей було 843. З того 220 вбито вчасі, коли вони переходили вулицю проти світла, 156 вбито, коли переходили вулицю не у властивих місцях; а 151 вбито в зударенні автомобілів.

КАЖЕ, ЩО ПРЕЗИДЕНТ РОЗДВОЮЄ НАЦІЮ.

ВАШИНГТОН. — Конгресмен А. Андерсен сказав в конґресі, що президент Рузвелт, закликаючи полудневі стейти до економічної самовистарчальності, розколює тим сконсолідовану американську націю на дві части. Бо колись з північних стейтів їхали на полудне поїзди наладовані машинами, обувою, одежею, молочними виробами, а з полудня ті самі поїзди вертали наладовані бавовною, овочами, нафтою і т. п. Тепер, від коли уряд заохочує полудне до самовистарчальности, тільки з полудня пливуть на північ наладовані поїзди. А з півночи вертають напів порожні. Це роздвоює край на дві части і колись може потягнути далекойдучі наслідки.

ТЯЖКЕ ПОЛОЖЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ МОЛОДІ.

НЮ ЙОРК. — Кароліна Закрі, що з рамени Союзу Молодих Християнських Жінок переводила впродовж пяти літ студії над положенням американської молоді, дала тепер свій звіт і сказала, що американська молодь зневохочена, безнадійна, дефітистична, себто переконана, що за щоб не взялась, то програє. Вона не знає які її місце в американських суспільнім життю. Через брак посад для молодих старші стараються продовжити для них „діточий вік". Та це не помагає. Через такий свій психічний стан американська молодь є вповні готова для якогось американського Гітлера, що видвигне перед нею якусь нову надійну програму, говорила Закрі.

ГОТОВЛЯТЬСЯ ДО ВІЙНИ.

Англія пробує всякого роду захорони проти повітряних рейдів. Показані на образку захорони виставлено на виставі британської імперії в місті Бермингемі. Великі кулі зроблені з цементу; їх ціль відбивати бомби, що падуть з повітря.

ФАЛЬШИВЕ ОБВИНУВАЧЕННЯ.

Теодор Шевчук, ем. залізничий службовик у Львові відповідав перед окружним суддею д-ром Лясковським під закидом, що в письмах до премієра Складковського та головного команданта поліції ген. Кордіяна Заморського фальшиво обвинувачував команданта постерунку поліції у Мшані Казимира Журовського м. і. за те, начеб то Журовський зраджував державну тайну в користь ОУН.

„ЧЕСНА КОНКУРЕНЦІЯ".

Читаємо в „Ділі": Один громадянин приніс нам на показ паперці до тютюну. Зверхній вигляд — точнісінька копія паперців „Калина". Ба навіть рисунок куща калини зручно підроблений. Паперці звуться „Малина" (зложене подібними черенками), фірма (українськими буквами, теж зразку „Будучности"): „Наше Будовництво". Ясно — яка ціль такої „припадкової схожости вигляду тих паперців, їх назв і фірм. Це такий характеристичний випадок, що ті паперці передаємо до музею, як зразок метод боротьби з українським господарським рухом. Одночасно звертаємо увагу правникам на цікаве питання: Чи поява й кольпортажа тих паперців дає підставу для судової скарги?

ВІДГУКИ ВИБОРІВ У БУСЬКУ.

В часі виборів до Міської Ради в Буську дійшло при обчислюванні голосів до такого інциденту. По замкненні виборчого льокалю предсідник виборчої комісії зарядив обчислення голосів. При слабому світлі невеликої лямпи зачав відчитувати виборчі картки, при чому мужам довіря казав примiститися при порозі кімнати. В одному моменті один з мужів довіря прибіг до стола, вирвав картку з рук предсідника і зробив йому закид, що предсідник дає інші прізвища, ніж подані на виборчих картках. Справою займалася прокуратура.

З ПОЛЬСЬКИХ ОСЯГІВ.

На зборах головної управи „Польської Мацежи Школьної", що відбулись у Варшаві 3. березня при участи представників самоврядних та офіціяльних установ, виголосив цікавий реферат директор Йосиф Штемлер. Він заявив, що „Мацеж Школьна" утримує тепер на східних, себто українських землях: 304 вселюдних шкіл, 10 середних шкіл, 32 фахових шкіл, 254 курсів для передпоборових, 33 бурс та захоронок, 2,032 бібліотеки. Далі сказав він, що на Волині масово вертаються до польщини; дотепер 200,000 „зрутенізованих поляків вернулося на лоно мацежи".

ЖІНОЧА ВДАЧА КИТАЙЦІВ.

В Китаю і чоловіки більше визначаються такими прикметами, як в Европі та Америці жінки. Китайці не люблять бавитися всякими теоріями, припусками. Вони дивляться на життя очима зовсім практичних людей. Вони не тужать за тим, що можнаб мати, але чого нема. Вони хочуть зробити якнайліпший ужиток з того, що вже мають. З життевого досвіду знають вони, що і всяка війна багато знищення та терпіння приносить. От тому йдуть вони до війни тільки під примусом. А що мають більше довіря до того, що вже є, як до того, що тільки можливе, то й не дуже переймаються вони всякими новими теоріями та дивовижними винаходами. От тому китайці і прямо непереможні як народ і дуже слабкі як держава.

УНІВЕРСИТЕТ У ВЯЗНИЦІ.

У Преторії, місті Полудневої Африки, коло вязничного будинку є університет де студіюють злочинці, якщо тільки мають охоту. Підчас відсиджування кари можуть здавати іспити, осягати научні титули, а навіть мати право практики у своїй професії, розуміється, по виході з вязниці.

ВИСЕЛИЛИ УКРАЇНЦЯ З ТЕРНОПІЛЬЩИНИ.

Цими днями виселили на 3 роки з доручення воєвідського уряду в Тернополі з тернопільського повіту, як прикордонного молодого українця з Острова, Богдана Антковa.

КУХОВАРСЬКИЙ КУРС В ДОБРОТВОРІ.

Заходами Повітового Союзу Кружків Рідної Школи в Камінці Стр. і місцевих громадян у Добротворі функціонує від початку лютого „куховарський курс" для членок Рідної Школи. На курс вписалося 40 жінок. Курс провадить п. Монджейовська. Зацікавлення жінок курсом велике. Приміщення для курсу дав безплатно на старому приходстві о. дек. Пашківський.

„ВЕСЬ ПОЛЕСКА ВРУЦІЛА ДО ВЯРИ ОЙЦУФ.

Минулого тижня мешканці села Качанович, демешівської громади, пинського повіту, перейшли громадно на лоно кат. костела. „ІЦК", ч. 65 додає до цеї вістки: „Це село перше на Поліссі вернулося до віри своїх батьків".

ОРГАНІЗАТОРИ „ПРОСВІТИ" НЕ МОЖУТЬ ДІСТАТИСЯ ДО ЧИТАЛЕНЬ.

Філія Т-ва „Просвіта" в Борщеві не може дістати перепустки для своїх організаторів до читалень у надкордонній полосі. Віцестароста Зб. Вундерлiх заявив: „Це не конечне!"

БЮТЬ ВІКНА В САМБОРІ

Минулого тижня якісь люди вибили вікна в будинку „Рідної Школи" в Самборі, а по вставленні їх чергової ночі вибили вікна вдруге. Нічччю з 27-го на 28-го лютого вибили вікна в будинку „Української Беседи", де мають приміщення крім „Української Беседи" ще й канцелярія „Просвіти", філія „Союзу Українок" та інші. Тої самої ночі вибили шиби в домі проф. Шумного.

НЕ МОЖНА ЗАКЛИКАТИ ДО ПРИПИНЕННЯ КОЛЬОНІЗАЦІЇ

ЛЬВІВ. — Польський прокуратор не дозволив видрукувати в часописах відозву в справі парцеляції на українських землях під Польщею. Таку відозву видали спільно такі українські політичні партії: УНДО, Дружина княгині Ольги, УСДП, УСРП і ФНЄ. Відозва є протестом проти польських зарядженнь, якими українці позбавлені права набувати землю. Всю землю, призначену на парцеляції, звичайно розділюють між насланих мазурів і таким чином польонізують українську землю.

„ДІЛО" НЕ Є ПРОТИ ОБОРОНИ ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Кореспондент часопису „Ди Ню Йорк Таймс" подає, що передовий український щоденник „Діло" розчарував у Німеччині, тих, що думали, що українці в Польщі будуть спинювати оборонну акцію Польщі. Часопис, як подає репортер, мав заперечити, що українці ведуть протипольську акцію, як це подає віденське радіо. Пише, що в теперішній кризі, як у попередних, ціле населення Польщі буде боронити Польщу від усіх нападів звідки вони не походилиб.

ПАТ ПОТВЕРДЖУЄ АРЕШТИ.

ВАРШАВА. — Польська Аґенція Телеграфічна стверджує, що „агітатори" ширять заколот серед українського населення, та що з цеї причини треба було перевести арешти в ріжних місцевостях.

ЗАДОВОЛЕНІ З ПОЛЬСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ.

ВАРШАВА. — Пат подає, що ціла польська преса переповнена похвалами, зверненими в сторону американських поляків. А це тому, що поляки в Америці відгукнулись вiдразу на „Фонд Оборони Польщі" і присилають кожного дня телеграфічно великі суми, і то не як державну позичку, але як дар любови до Польщі.

ПОЛЬЩА І АНГЛІЯ.

ЛОНДОН. — Уже підписано польсько-англійську оборонну умову. Англія допоможе Польщі знаменито узброїтись та зобовязується дати їй усю поміч на випадок, якби вона була нападена. Знову Польща обовязується боронити Англію на випадок німецько-англійської війни. Такої умови не хотіла Польща заключити з Советами, щоб тим не спровокувати проти себе Німеччини. Зате Англія може таку умову заключити з Советами, а це вже буде допомогою і для Польщі.

АНГЛІЯ ГОТОВА ДО ОБОРОНИ.

ЛОНДОН. — Адмірал Стенгоп „вирвався" з тим, що всі повітряні й інші сили готові до оборони проти налету. Це розголосили часописи і тим счинили переполох. З уряду пробували спинити друк, але вже було запізно. Адміралові дали добру науку, як держати язик за зубами. Та є фактом, що Англія робить з великим поспіхом усі можливі заходи, щоб охоронити себе від несподіваного налету німецьких літаків.

ЗА ВПЛИВИ НА БАЛКАНІ.

БЕРЛІН. — Пищуть, що Гітлер поїхав у гори на двотижневий „відпочинок". Це не зміняє властивої ситуації, в якій він відграє першу ролю. А є нею те, що діється в Альбанії, яка має перейти під „протекторат" Італії. Під італійсько-німецькі впливи малаб підпасти Греція і Болгарія. А це означалоб у великій мірі контролю над Дарданельськими проливами, себто над контролею Чорного моря. Ще є питання, яке займе остаточне становище Туреччина. Франція відступає їй Александрету в Сирії й хоче її тим відтягнути від осі Рим-Берлін.

МАЛА АЛЬБАНІЯ ЗБРОЇТЬСЯ.

ТИРАНА. — Альбанія виставила військо в сумі 15,000 жовнірів. Каже, що буде боронити своєї незалежности. З другого боку подають, що напроти неї, на італійськім березі, є зґромаджена італійська армія, що має перевести евентуальну окупацію Альбанії, якщо вона не схоче піддати себе Італії „добровільно".

ЯПОНІЯ І СОВЄТИ.

ТОКІО. — Преса подає про нові сутички на японсько-советській границі, при чому були вбиті три японські жовніри.

НА ВСЯКИЙ ВИПАДОК!

ЛОНДОН. — Яких 13,000 учителів Лондону, заки розїхались на святочні ферії, мусіли подати свої точні адреси. Їх потребуватимуть на випадок вибуху війни, щоб евакувати при їх помочі діти.

ЛЕБРУН ПЕРЕВИБРАНИЙ.

ПАРИЖ. — Небезпека обєднала французів. І тому знову вибрано Лебруна президентом на протяг наступних 7 років. Комуністам, що кричали проти Лебруна, відгукували: „Забирайтесь до Москви!"

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади нале .ить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДЕ АМЕРИКА?

У сенатовім комітеті для заграничної політики й в подібнім комітеті палати послів збираються завести довгий розслід над питанням, якої політики держатися Америці на випадок можливої нової світової війни. Питання це є без сумніву важним не лише для европейських держав і народів, але передовсім для населення Америки, котре цей політикою буде безпосередно діткнене.

По президенті Злучених Держав найбільший вплив на заграничну політику має сенатовий комітет для заграничних справ. Тому переслухання перед цим комітетом певно дадуть найбільше матеріялу для вирішення питання заграничної політики Америки. На жаль ці переслухання будуть назагал тайні й широкі маси довідаються про них лише посередно й доривочно, як це вони довідалися про відому конференцію президента Рузвелта з сенаторами.

Одним з наслідків тайности є преріжні спроби вгадати, яка буде ця політика, чутки, пропаґанда, тощо. До таких догадів треба й зачислити статтю вашинґтонського кореспондента нюйорського ліберального тижневика „Ню Репоблик" про цю справу. Стаття писана з великою певністю, без найменшого вагання, гейби рішення справи не підлягало найменшому сумнівові. На думку кореспондента, американський уряд висунув сенатора Питмена для переведення нового закону про становище Америки на випадок світової війни. Цей закон поміркований і половичний, бо уряд певний, що як до війни справді прийде, конґрес не завагається ухвалити інший, гостріший воєнний закон.

Кореспондент далі каже, що американський уряд уже нині знає, що на випадок війни між Німеччиною та Анґлією Америка не останеться невтральною країною, але вступить активно до війни. До цього заставить її просто сама натура модерного воювання. Вступить Америка по стороні Анґлії й Франції, бо Америка, мовляв, не може дозволити на перемогу Німеччини над Европою. Америка вступить до війни дуже скоро, багато скорше, ніж це було в першій війні. До цього заставлять її передовсім безоглядний спосіб ведення війни, котрого жертвою будуть падати американці. Спротиву виступові Америки по боці Анґлії не буде, бо нині пронімецька опінія в Америці багато разів слабша, ніж була в першу світову війну. Айриська пропаґанда нині не зацікавлена в протианґлійській пропаґанді. Більшість німців в Америці протинацістично настроєні. Анґлійська пропаґанда буде мати вільну руку.

Так говорить з великою самопевністю кореспондент часопису, що вважається орґаном американської інтеліґенції. Звісно, не дивлячися на все це, а специяльно на його самопевність, він усе таки може помилятися. Одначе, й не виключене є, що справа мається так і події будуть розвиватися так, як він каже. Можливо, що його виводи подиктовані бажанням, одначе читач, що цих поглядів не приймає, повинен добре дивитися, чи не відкидає він цих виводів тому, бо вони противляться бажанням читача. Справді розумну людину пізнати не по тому, що вона вміло доказує свої бажання, але по тому, що її бажання не затемнюють її думки.

ЯК ВОНИ ДУМАЮТЬ РОЗВЯЗАТИ ВЕЛИКОУКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ?

Несподіваний скок Німеччини, доля героїчної Карпатської України — поставила знову і перед польською пресою велику справу незалежної України.

Чи мають польські партії й табори якусь програму в тій проблемі?

Цікаву відповідь маємо на це питання в **„Мислі Народовей"** (ч. 12). Цей нац.-дем. часопис старається дати характеристику поглядів всіх польських політичних таборів на цю справу. Погляд перший, „народового табору" можна уняти в таку формулу: „не треба підкладати вогню під власний дім на те, щоб зайнялася хата сусіда". Таку формулу дав колись Дмовський. Цей табор просто каже, що російська імперія має лишитися такою як є, а будувати Україну — Польща не має чого... З огляду на те, що проблема Наддніпрянщини — хоче того Росія чи ні — стала вже на порядок дня европейської політики, — формула „народового" табору є просто замиканням очей на немилі для себе річи. Отже програмою таку формулу назвати ніяк не можна.

Погляд другий репрезентує журнал **„Політика"** і віленське „Слово" з Мацкевичем. Вони мріють дальше про „федераційну" політику Пілсудського (Київська виправа 1920 р.). Їх програма — розбити Росію, а з України зробити собі таку... східну Чехію. Така програма річ ясна є утопія: 1) як з огляду на національні аспірації, бо Україна прагне самостійности, а не хоче зістати другою Чехією, під чиїмсь протекторатом, 2) так і з огляду на міжнародне положення: Варшава заслаба на здійснення такої концепції...

Третій погляд — це погляд польського „фолксфронту", **соціялістів і лібералів.** Це табор з перестарілими кличами „за нашу і вашу вольність", „права нашій на самовизначення" і ін. Нереальність цеї формули виходить з того, що поперше — серед самих українців „фолксфронтовців" є лише мала жменька. А подруге, що особливо важне, оті ППС і „людовці" самі не вірять в свої гасла і на ділі — завше топчуть їх ногами, отже ними нікого з українців захопити не можуть...

А пануюча, та що є при владі, — ґрупа? І тут **„Мисль Народова"** виказує цілу хитливість і неустійність української програми цього табору: „Донедавна на Волині воєвода Юзефський, а в сусідніх повітах — пацифікація. Видавання „Бюлетину польсько-українського", а рівночасно — рух шляхти загродової. Діляться з українцями мандатами до сойму, а рівночасно накликають львівські союзи комбатантів у Львові до боротьби за польськість „Червенської Землі". Вереснева і жовтнева лінія міністра Бека, а рівночасно спроба утворення спільної з Угорщиною границі... Завішення „Бюлетину польсько-українського", а перед тим — офіційне проголошення боротьби з польським націоналізмом на „Червенській Землі"... Урядовий табор, кінчить часопис — „становить мішанину всіх 3-х поглядів, мішанину, а не синтезу.

Таке є відношення найважніших таборів польської політичної думки — до найважнішої проблеми Східної Европи, до української справи. Ця справа набирає чимраз більшого значіння, а згадані табори її іґнорують...

Не нам над тим плакати — як ставиться польська громадська думка до справи самостійної України. Ми не є прометеївці, ані **не віримо** в можливість повторення 1920 року. Ми лише реферуємо цю справу. Про це варта знати тим українцям, які не визбулися ще деяких забобонів; які вірять в ідею прометеїзму, або в того чи іншого **„вуйка"**, що вибере їм кращу долю.

З тими ілюзіями час нарешті скінчити... **Будуччина самостійної України залежить виключно від нашої мудрости і нашої сили.** Надії на чужу поміч — зроблять з нас лише другу Чехію. А така розвязка — не для нас.

ВІСТИ ПРО КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

Пряшів, 19. березня. — У. П. С. подає, що за мадярськими військами, що стрічають всюди завзятий опір, наступають ще окремі мадярські відділи терористів, що зодягнені по цивільному. Ті останні намагаються дістатись між українське населення, а зокрема в ті місця, куди не може дістатись військо. Напавши на гірські оселі, счиняють там такі морди, що рівнаються „чисткам" Сталіна в Советах. Мадярські терористи шукають спеціяльно за тими українцями, що брали якусь активнішу участь в українському народньому житті. Є вже тепер сотки помордованих, розстріляних і повішених. На приказ мадярської чрезвичайки, яка зветься „судом", розстріляно в Хусті на подвірю Січової Гостинниці понад 100 українців. Сталося це зараз по занятті Хусту мадярами.

Мармароський Сигот, 19. березня. — По зведених з українськими Січовиками боях мадяри залишають на побоєвищі українських вбитих і тяжко ранених, які так остають звичайно цілу ніч. Раненим не дають ніякої санітарної помочі. В Солотвині забрали мадяри підчас бою 50 українських полонених, яких тортурували, а потім розстріляли, а тіла повкидали до ріки Тиси. Таке донесли У. П. С.

На румунську сторону переходять численні утікачі з Карпатської України. Перейшов також відділ Карпатської Січи з 300 Січовиків. Його розброїли і відставили на карпатоукраїнську територію, але ту, що є в посіданні мадярів. Січовикам грозить смерть.

Пряшів, 19. березня. — На сторону Словаччини перейшло коло 300 Січовиків, які мусіли відступити перед переважаючою мадярською навалою. Перейшло також коло 450 цивільних осіб, головно жінки і діти. Українська іміґрація в Братиславі й Празі розпочала допомогову акцію, щоб дати негайно першу поміч утікачам, що позбавлені всяких засобів до життя.

Уступаючі українська війська поницили залізничий шлях Мукачів—Лавочне. Також всюди повисаджували у повітря мости. Тим припинено дещо мадярську окупацію, бо мадяри опираються головно на артилерії.

Українські селяни беруть масово активну участь у боротьбі з мадярами. Найбільша перешкода: брак зброї й муніції.

КЛИМПУШ ПОЛЯГ У ПЕРШИХ РЯДАХ.

Між тими, що перші положили свої голови за Карпатську Україну був Дмитро Климпуш, головний командант Карпатської Січи. Це той самий, що ще в пропамятних 1918 і 1919 роках боровся за те, щоб Карпатську Україну злучити з Соборною Україною. Невтомний борець за українську державну незалежність кинувся в рішальним часі, в осені 1938 року, організувати „Карпатську Січ", щоб мати власну силу до оборони Карпатської України. І ту власну силу кинув він тепер, коли напали мадяри, на оборону Батьківщини. А з нею кинувся і сам у бій. І згинув як перший з перших.

Братислава, 20. березня. — Як подає У. П. С., то один з українських лікарів - утікачів мав подати кореспондентові берлінської „Дойче Альґемайне Цайтунг" такі відомости про останні події в Карпатській Україні:

„У вістку про вмарш мадярів зразу взагалі ніхто не вірив. Коли ж її потвердили звідомлення з кордонів, порішила Орґанізація Народної Оборони — Січ негайно розпочати боротьбу. Та вона була одначе цілком недостаточно озброєна. Тому звернулась у цій справі до чеської жандармерії. І від неї „Січ" справді дістала дещо крісів, бо при жандармерії було багато українців. Та у відповідь на це, ґенерал Прхала, який свойого часу був назначений Прагою проти волі українського уряду третім міністром і знаходився в свойому військовому характері при команді 12. чеської дивізії в Хусті, дав приказ чеському ґарнізонові виступити збройно проти „Січі". Чехи заатакували казарму „Січі", при чому слабо озброєні Січовики втратили сімох, а чехи двох чи трьох вбитих.

„Ця „перемога" була для чехів сиґналом для жахливого терору. Вони їздили панцирними автами туди і назад по місті та відкривали на кожний дім, в якому мешкали або перебували Січовики, безоглядний кулеметний вогонь.

„Найновіший злочин стався при нападі на один з січових таборів праці. Чехи вигнали вповні беззбройних членів служби праці з табору й змусили їх з піднесеними руками бігти через луку. Підчас, коли нещасні Січговики бігли в перегони з життям, відкрили чехи крісовий вогонь. 35 вбитих осталися на місці. Цей морд бачили наскрізь достовірні свідки. Для іншого випадку, іменно, як один чеський жовнір проколов штиком під вікном партерового дому Січовика, є навіть чеський свідок. В часі, як те все діялось, ґенерал Прхала, на приказ якого діялись ті звірства, їздив автомобілем по місті, хоронений спереду і ззаду тенками".

ҐЕН. ПРХАЛА „ЕВАКУУЄ".

Коли настав уряд Ревая і ґен. Прхалу звільнено цілковито з обовязків, тоді він занявся евакуацією. Про те читаємо таке:

Під евакуацією розумів ґен. Прхала не тільки відтранспортування чеських частин, але передусім вивіз грошей і дорогоцінностей, що лежали в банках. Його жовніри дбали крім того, щоб розграбити всі склепи в Хусті. Все ці діялось у вівторок й в ночі на середу. В міжчасі збіралися узброєні ще решти „Січі", щоб вирушити в автах і тягарівках на мадярський кордон. Але чеське військо сконфіскувало авта, щоб зужити їх на відтранспортування родин чеських урядовців. Слабі й так сили „Січі" мусіли йти пішки на бої з мадярами. А чехи відмаширували з усім, що мали, на польський кордон. На польській території їх обеззброїли й інтернували яких 4,000 людей. Про ґен. Прхалу є чутка, що він задумує їхати до Советів, щоб предложити їм свої услуги.

ЗЕМЛЯ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВІ

(Це є відозва, підписана українськими політичними партіями, видана у Львові дня 1. березня 1939 р., а сконфіскована польською цензурою).

Земля — це підстава життя народів. Серед надзвичайно тяжких обставин обороняв Український Нарід століттями свою землю перед навалами кочовиків, що йшли на його землю руїнницькими походами. Тут кожна скиба і кожна межа і кожна пільна стежина полита кровю наших батьків. І всю ту землю обробляли наші батьки без огляду на те, чи вона була у володінні селян чи дідичів.

Отже справедливе, однодушне домагання всіх українських суспільних ґруп і політичних орґанізацій та всього Українського Народу, щоб при парцеляції землі більшої посілости одержувало землю виключно місцеве селянство. Це домагання тим більш справедливе, що ніде в Европі нема аж такого аґрарного перенаселення, як у Галичині та на вбогій землі Полісся, ба навіть вже й на Волині. Свою кров і свою працю вкладав місцевий Український Нарід у цю землю і жити без неї не може. Тимчасом від літ український селянин не може набути ні одного морґа землі, бо проти його природніх прав на землю ріжні польські чинники висунули наскрізь протиукраїнське шовіністичне гасло: „Ані пяди землі в українські руки!" Тому підписані українські політичні орґанізації, за якими стоїть ввесь нарід, підносять голос протесту проти стосування у практиці такого найбільш несправедливого та протигосподарського гасла польських шовіністичних кол.

Спираючись на закон про виконання земельної реформи з 28. грудня 1925 р., польський уряд оголосив у Вістнику Законів з 15-го лютого ц. р. поіменний виказ маєтків, що підлягають примусовому викупові та окремо парцеляційний плян на 1940 рік з означенням висоти земельного запасу, що його треба розпарцелювати. Поіменний виказ маєтків, що підлягають примусовому викупові і плян так зв. добровільної парцеляції на черговий рік передбачують 58,187 гектарів лише з приватних маєтків у Галичині та у воєвідствах волинському й поліському. Таким робом знову кількадесять тисяч гектарів землі на цій території мають змінити своїх правних власників.

Домагаємося відкликати розпорядки та інструкції, що не дають змоги українцям набувати землю та вимагаємо припинити кольонізацію.

Земельна реформа через кольонізацію не причиняється до оздоровлення аґрарних відносин у перенаселеній країні з надміром карлуватих та економічно невистарчальних господарств, тільки ці відносини ще погіршує, одночасно погіршуючи з соціяльними також політичні умовини.

Без відкликання цих інструкцій і розпорядків заява міністра земельних справ п. Понятовського, в якій він на зїзді польської Господарської Ради в Тернополі виступив проти публичного ширення гасла „ні пяди землі українському населенню" — не має ніякої практичної вартости.

Гасло: **„місцева земля місцевому автохтонному селянству в пропорції до його національного і віроісповідного числа"** обєднує не тільки всі українські політичні та суспільні орґанізації, не тільки всю українську інтеліґенцію з усім українським народом греко-католицького і православного віроісповідання, але за тим гаслом стоять також автохтонні селяни — римо-католики. Значить, ввесь хліборобський стан і ввесь Український Нарід стоїть за те, що не вільно на цю перенаселену землю спроваджувати кольоністів зі заходу, бо вся парцельована земля належиться тільки місцевому селянству.

Під цим справедливим гаслом ми вели, ведемо і будемо вести політику українського народу. З того становища Український Нарід уступити не може і не уступить.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА

В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина перша.

(48)

— Він не раб, — сказав обурений хан — тільки мій приятель. Хай ніхто несміє обиджати того, хто спас мені життя і царство.

— Коли він справді добрий чоловік, то нехай лишиться у нас і прийме нашу правдиву віру — сказав один улем.

— О, чогоб я не дав, коли би цей чоловік приняв правдиву віру пророка, — сказав хан. — Але на все воля Бога. А ми будемо говорити про наші справи. Московський цар писав до нас, що нашого ворога Акмамбета у нього нема, а ми чули, що він там. Напишемо до нього ще раз про це, най він пришле нам важкі дарунки, два рази більші, як досі присилав; най нашим беям і мурзам, засідаючим в раді пришле після спису гарні дарунки, а коли він цього не зробить, то ми турецького царя проти нього рушимо і цілу його московську землю зруйнуємо.

— Чого нам з ним говорити — сказав Караг-бей, завзятий ворог Москви — не з ним нам переговорювати, а з блискучим сонцем правовірних народів, могучим і непобідним нашим падишахом; най прикаже своїм вирушити на московитів, а ми зберемо наші орди і всю московську землю завоюємо і примусимо московського князя подавати коня нашому найяснішому ханові.

В наших татарських книгах написано: — сказав один імам — Бог дає на якийсь час перевагу невірним над правовірними, але опісля правовірні знов возьмуть верх над невірними!

— Можна писати до московського князя — сказав Ора-бей перекопський, страшний рубака — чому би не писати? А за той час не треба спати — зробити напад на московську землю; це ліпше як написати; най собі Москва з нашого письма думає, що ми хочемо з нею в мирі жити, і нічого не боїться. Москва не приладиться до оборони, а ми погуляємо: городи спалимо, села зруйнуємо, ясиру наберемо; а відтак сама Москва, немов дякуючи за руїну, пришле нам дарунки; значиться — ми будемо мати подвійний зиск! А при тім зважте: у нас ясиру буде багато і треба його кудись збути. І ми будемо збувати його їм самим; вони зачнуть викупляти своїх, а ми їхній товар перепродамо, та ще дорожче як в іншім місці.

— Правда, правда! — закричали мурзи. Ось видумав гарно!

— Справді так, — сказав Ширинь-бей, володар Ескі-Криму, один знайбільше могучих беїв — поки хан буде переписуватися, наші наберуть ясира; це гарно; але чому тільки самому Ора-беєві іти за добичею? Ми також хочемо набрати ясира.

— І Ногаї також хотять — сказав сераскир управляючий ногайською ордою.

— Щож це, — сказав хан, — це значить: — цілий юрт пійде за ясиром, без мене?

— А щож, — сказав Ширинь-бей — ти, будь ласка, переписуйся з московським царем та бери від нього якнайбільше дарунків, а ми будемо воювати; ти після свого пляну а ми після свого; твоє величество про це не потребує ані знати ані чути.

Так і порішили.

По тій нараді вислав Девлет-Ґірей післанця до Москви з письмом, в котрім просив подвійних дарунків, жадав крім того посадити його сина Аділь-Ґірея на казанській столиці; пригадав, що після вістей, Акмамбет криється в московськім государстві і просив його видачі.

Тимчасом один з беїв, являтський бей, був прихильний Москві. Він не любив грабіжі і нападів, а противно волів жити дома в достатках; побудував собі величаву палату з цвітником і фонтанною, тримав у гаремі такі красавиці, що й хан завидував, продавав арабам плоди з заложених у себе садів, збивав гроші за вовну і шерсть своїх стад, вмів добре по арабськи, любив читати твори арабської літератури і сам писав вірші. Він був завсіди проти нападів говорив так: „чого нам Москву і Литву руйнувати, чи не ліпше продавати Москві і Литві наші продукти та лупити з них гроші; і у москвитинів і литвинів буде чим нам платити, а знов у нас буде за що у них брати гроші. Сяк чи так, треба трудитися: по степу ходити, нужду терпіти — абож це не труд? Ліпше дома сидіти і трудитися без нужди, а за труд брати гроші". За свою прихильність до Москви він тягнув користи і стало діставав з Москви дарунки за це, щоби здержати татар від нападів.

Голови покараних були встромлені на коли і розставлені попід мури окружаючої бакчисарайську палату. Кудеярові, виходило, не було ніякої більше роботи в Кримі. Він звернувся до везира, попросити хана, щоби його пустив.

(Далі буде).

• З ДНЯ •

УКРАЇНЦІ, ВИКЛЮЧНО УКРАЇНЦІ.

Суспільний обовязок показує нам охороняти нашу суспільність від тих трійливих кличів і думок, які старається защіпити в нашому громадянстві „Народна Воля", а яке це трійло, можна пізнати по таких фактах:

В числі з 23 березня ц. р., „Народна Воля" передруковує статтю американської журналістки, Ен МекКормик, в якій дослівно читаємо таке: „Найбільшу битву в тих повних випадків днях зведено не в Празі, не в Братиславі на Словаччині, тільки в Хусті, у вівторок, між чеським військом і Січею, українською національною ґвардією, зложеною з карпатських верховинців в сіро-синіх уніформах. Нині українці і виключно українці є тими, що ставлять опір і тими, що їх пожирають".

Цю боротьбу українці підняли тому, щоби „вигнати чехів", говорить МекКормик. Бо чехи були зрадливі і в тих критичних хвилях хотіли розброїти Січ та завести свою диктатуру. МекКормик дослівно пише: „Ґенерал Прхала також був певний, що чехам вдасться опанувати ситуацією в Словаччині в той спосіб, що це матиме додатний вплив на Карпатську Україну. Прага, говорив він, мусить розброїти Січ шляхом реорганізації, без проливу крови".

МУСІЛА ЦЕ ЗНАТИ І „НАРОДНА ВОЛЯ".

Про цю боротьбу з чехами повідомляв нас в Америці також і американський українець К. Лисюк, що був тоді разом з сином у Хусті. В часі цеї боротьби згинув його син. А проте 28 березня ц. р. пише „Народна Воля" таке:

„Затуманені вірою в західного чорта та розагітовані його посланцями, деякі українці навіть в останній хвилині, коли мадярське військо вже вступило на Карпатську Україну, думали не про те, як захистити край від мадярів, а як вигнати з нього чехів. Настроєні чужою рукою, били чехів, щоб мадярам було лекше їх всіх притовкти. ..Хіба не знаменно, що той самий генерал Прхала, якого так не хотіли українці, і ті чеські вояки, яких деякі українці проганяли з Карпатської України і той самий Ю. Ревай, якого празька влада безправно усунула з уряду і ті Карпатські Січовики, яких чеська влада хотіла розброїти, в останній хвилині опинились єдиними захистниками української землі від мадярської навали, яку підпирали поляки, благословили німці й не помічав СССР?"

„БРАТИ" ЧЕХИ.

А далі читаємо ще й таке: „Тільки в останні хвилини великої трагедії спала полуда з очей у тих, хто щиро розумів чеські й українські інтереси. І не зважаючи на всі провокації, стали плече в плече проти спільного ворога Українці й чехи. Тільки вони боронили Карпатську Україну від поневолення. Тут, як у краплі води, відбилось розуміння дійсних життьових інтересів чехів і українців. Мусимо з цього шукати своїх союзників. ...Чеська й українська кров, пролита спільно в обороні за суверенність карпатської України, нехай послужить прикладом для одних і других, як маємо захищати свою волю й долю".

Чи не соромно робиться, коли читається такі неправди в українській газеті? І як це можливо, що тим, що таке пишуть не затряслась рука від такої очевидної неправди? Як не зворушилась їх совість, коли вони оскверняли святу память тих Січовиків, що впали в боротьбі з нікчемною чеською владою, яка приказала чехам розоброювати Січовиків, що готовились до боротьби з мадярами. Ці слова „Народної Волі" є зразком національної нікчемности.

ЩО ГОВОРЯТЬ КРАЄВІ ЧАСОПИСИ?

Та може дехто скаже, що це лиш ми маємо такий погляд на ці справи. Послухаймо, що говорять старокраєві часописи. Львівське „Діло" з 22 березня ц. р. пише:

„Телефонічні вістки про поведінку чехів в останніх історичних днях Карпатської України знайшли 100% потвердження в реляціях свідків переходу чеських утікачів крізь польський державний кордон. Найбільш характеристичне, що кидалось в очі та вражало в розмовах з отими чехами — це їхня злість і ненависть до — карпатських українців! Не до німців, які сперша забрали їм частину їхньої державної території, потім і саму державність; і не до мадярів, які безпосередньо спричинили їхню втечу з Карпатської України, лише до українців, до тих автохтонів землі, яких вони 20 літ експльоатували".

ГАНЕБНА ПОВЕДІНКА ЧЕХІВ.

Далі в тій самій статті пише „Діло" ще й те: „Ця злість тим більше нісенітна, що Хуст і ввесь український світ до останньої хвилини щиро та переконано тривав при чехословацькій федерації. І не українці завалили її: завалили її словаки. ..Карпатська Україна була примушена проголосити самостійність щойно в хвилині, коли втратила звязок з Чехією, з якою ґеоґрафічно не межує. Тоді чехи виступили проти рішення покинених та осамітнених карпатських українців таки на власну руку боронити рідну землю! Відомі вже факти про відмову видати зброю, про нищення військового майна, про військову співпрацю чехів з мадярськими військами, перед якими самі втікали!"

НОЖЕМ У СПИНУ.

Згадана стаття в „Ділі" закінчується: „Та поведінка чехів у переломових історичних днях Карпатської України в останньому тижні важким тягарем лягла на всій історії чесько-українських відносин. Бо вона потягнула за собою десятки і сотні кривавих жертв. Наступ ґенерала Прхалі на централю Січі у Хусті в тому моменті, коли президент Гаха піддався вже Німеччині — це один з найбільш ганебних моментів, що їх записала всесвітня історія. Навіщо було проливати ще тоді українську кров, навіщо вона була потрібна тій чеській справі, для якої чехи пожалували власної крови?! Кров — це така дивна субстанція, яка має чародійну міць сцілювати сильніше всякого цементу, але й розділювати поза найдальші віддалі".

ЩО ПИШЕ „НОВИЙ ЧАС".

А другий найбільший український щоденник „Новий Час", з 21 березня, в статті „Слава не поляже" пише:

„Цею кровю написана одна з найбільш величавих сторінок в історії українського народу. І в цій надлюдсько-геройчній самопожертві наших карпатських Леґіонів є найсвятіший і найпевніший завдаток на майбутнє. Навіть українські траґедії не вічні. Що там далі не станеться, то те, що найцінніше — вже здобуте й оборонене, золотими буквами записане на скрижалях історії: Честь і достоїнство цього відламу українського народу, його святе право бути свободним на своїй землі. Нехайже ця правда стане покріпленням сердець у ці важні хвилини. Нехай спочине лавровим вінком на могилах полеглих героїв. Так тих, які, як брати Климпуші, полягли від скритовбивчих куль чеського генерала-каналії, як і тих, що поклали свої буйні голови в нерівнім бою з ворогом".

КАНАЛІЯ „БРАТОМ" „НАРОДНОЇ ВОЛІ", АЛЕ НЕ НАШОГО НАРОДУ.

Тепер вже знаємо як висловлюються про ген. Прхалу старокраєві часописи. А „Народна Воля" пише про нього як того, що разом з українськими січовиками боронив . .суверенности Карпатської України. І робить це „Народна Воля" не через помилку. Ні. Вона прекрасно знає, як стоять справи, бож передрукувала статтю безсторонної американської журналістки.

А чомуж так поступає? Бо треба її будувати спільний соціялістичний фронт з Бенешами в Америці. Це ніщо, що бувший президент Чехословаччини, що тепер є в Америці, нігде ні словом не згадав досі за Карпатську Україну, за її муку. Бо як йому згадувати, коли він сам винен тим мукам? Тому мовчить. Але „Народня Воля" не мовчить. Вона завзялася вибілювати чехів навіть коштом щойно пролятої української крови, пролятої завдяки таким бенешівцям як ґенерал Прхала, якого імя є вже записане в історії українсько-чеських взаємин як тої каналії, що поважилася заризикувати ще й людською кровію, щоб спричинити між чехами і українцями вічну пропасть. Ми не є за „зоольоґічну" відплату чехам. Але за історичну правду, бо вона може вкінці просвітить і чехів. А в першу і найважнішу чергу ми є за належну оцінку нами самими геройських подій українського народу і пролятої українськими героями крови.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. Ч., Шенандо, Па. — Тут нічого не порадите. Вони впишуть назву тої держави, яка тепер існує і до якої дана місцевість належить. Це не має нічого спільного з національністю. Це мова про „державну" приналежність, а не про національну. Ми знаємо, що з тим тяжко нашим людям погодитись. Тисячі протестували, бо не хотіли бачити на своїх громадянських паперах назви „Польща", а деякі зрезигнували через те з американського громадянства. Це природній обяв, а Польща є так зненавиджена нашим народом цілком слушно, бо допускається дикунств, а тепер ще й допомогла добити нашу Карпатську Україну.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36., відбудуться в понеділок, 10. квітня, в гали церковній, точно в годині 3. попол. Уряд взиває членкині, щоби явилися на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Припоминаємо тим сестрам, котрі довгують, щоби прийшли на збори й вирівняли свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Припоминаємо сам, сестри, що сего року минає 45 літ, як заснувався наш славний У. Н. Союз. Тож кожна сестра повинна привести зо собою нову членкиню; за це отримаєте нагороду від У. Н. Союзу. — Марія Гойсак, предс.; Анастасія Грицак кас.; Марія Ходак, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Місячні і чвертьрічні збори відділу 156. відбудуться в вівторок, 11. квітня, в Домі Громадськім при Маковей і Ґрін ул., у годині 7:30 ввечір. Проситься всіх членів, щоби обовязково були присутні на зборах. Приходіть і приводіть нових членів, щоби їх вписати в члени, щоб збільшити наш відділ. — М. Яцик, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Місячний мітинґ Бр. св. О. Николая, від. 4., відбудеться в вівторок, 11. квітня, в год. 8. ввечір, під ч. 264 Варен ул. Проситься всіх членів прийти на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Проситься довгуючих членів прийти на мітинґ і вирівняти свій довг. — Н. Пупчик, пр.; В. Черепака, кас.; В. Глива, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Свято Ольги Басараб.

Місцева укр. прав. церква св. Софії святкувала свято великої української жінки, замордованої ляхами за революційну діяльність, Ольги Басараб. Свято почалось жалібною панахидою, яку відправив о. д-р Клодницький, що виголосив теж з тої нагоди патріотичну проповідь. Опісля численна публика удалась до Народного Дому, в якому відбулась друга частина свята. Предсідник Й. Бойко виголосив вступне слово, в якому підніс ту гордість, з якою дивився український нарід на своїх героїв і героїнь. Рідко котрий нарід має таких постатей, якими була Ольга Басараба і інші українські революціонери. Потім слідувала деклямація Е. Марків, яка з великим чуттям виголосила поему Олеся.

О. В. Клодницький виголосив святочний реферат і обширно представив заслуги Ольги Басараб. Бесідник говорив, що якби кожна українська жінка засвоїла собі бодай частину того геройства і тої жертвенности, якою відзначалась Ольга Басараб, то ми скоро осягнулиб нашу волю. Хор відспівав дві пісні, після чого слідувала деклямація панни Розалії Курило. Декляматорка виголосила поему М. Костишина з великим даром і силою, та захопила тим публику. Хор відспівав ще дві пісні і на закінчення цього гарного свята відспівано „Ще не вмерла Україна". Того дня переведено дві збірки. Одну в церкві підчас панахиди і вона принесла $12.62. Другу підчас концерту і вона принесла $33.57. Разом $43.19. Розходу було $3. Вислано через Обєднання на поміч Карпатській Україні $43.19. Зложили по $2: А. Рейтар, М. Сеник; по $1.50: о. В. Клодницький, Й. Буката; по $1: Д. Павлишин, К. Ошуст, К. Курило, А. Дзінковська, А. Басараб, М. Данько, А. Білінський, П. Пукас, М. Білик, П. Хандога, М. Коцінський, Г. Гринчишин, І. Довгань, Й. Бойко, М. Пахолок, М. Мороз, С. Щомак, Т. Павлишин, Т. Колодій, П. Кудрик; по 50 ц.: Г. Кривий, П. Панас, М. Жира, А. Лаба, І. Курило, С. Кибало.

Комітет.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Свято Шенченка.

Дня 19 березня ц. р. вунсакетська українська громада відсвяткувала торжественно свято найбільшого будителя українського народу, співця та пророка, Тараса Шевченка. В неділю рано по Службі Божій о. Д. Лещишин відправив панахиду за Тараса Шевченка. А хор Боян під проводом Я. Процишина співав до панахиди. В церкві було повно людей, що годі їх було всіх помістити.

В 4 год. попол. в Мекеник Гол відбувся концерт. Знов велика скількість людей прибула на концерт і заповнила галю. О. Д. Лещишин відкрив свято і пояснив приявним, чому українці так шанують Тараса Шевченка. Публика в повній пошані, стоячи, вислухала „Заповіту", по чім хор Боян гарно відспівав кільканацять пісень: Живи Україно, Птичий Хор, Далека Ти а близька нам, гимн американських українців, Ой, у саду саду й інші. Деклямації поправно виконали маленька Гелена Гладюк, Люнця Лещишин, Анна Чагарин, Зенон Лещишин, Анна Чагарин гарно виконала сопранове сольо, при акомпаніяменті на піяні Марії Познанської. Хор дітей відспівав кілька пісень в супроводі малих скрипаків — Я. Бойка і малого Ґалонішки, підсупроводом Я. Процишина. Марія Познанська відограла на піяні сольо. Публика нагородила всіх виконавців рясними оплесками.

О. Д. Лещишин виголосив святочний реферат, в якому розказав про життя і працю Тараса Шевченка для українського народу. Реферат був повний змістом і виголошений з чуттям. Він глибоко зворушив приявних.

М. Ч.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Діяльність Союзу Українок.

Центральний Комітет Союзу Українок в Дітройті складається з таких відділів: 5-го, 16-го, 23-го, 26-го, 31-го і 37-го. Урядничками за минулий рік були: Анна Стецко, голова; Марія Бек, писарка; Марія Пелех, скарбничка. Впродовж минулого року Комітет докладав найбільше труду до того, щоб ознакомити американців з нашою культурою і мистецтвом. Перший раз в Дітройт відбувся районовий зїзд Союзу Українок Америки. Цей зїзд відбувався впродовж двох днів, 14-го і 15-го травня м. р. Першого дня були наради, а другого дня відбулось жіноче протестаційне віче, в справі розвязання Союзу Українок. Центральний Комітет влаштував також виставу українського мистецтва в Інтернешенел Сивик Сентер, в днях 11 і 12 листопаду м. р. Сю виставу оглядали сотки американців денно, чудуючись нашими вишивками, писанками і різьбами. Центральний Комітет опісля влаштував традиційний український „святий вечір", на котрім були присутні також деякі передові американські жінки. З того вечора було чистого доходу понад сто долярів, які признано на поміч Карпатській Україні. Комітет вислав також зо своєї каси $50 на поміч Союзу Українок в краю. Поодинокі відділи висилали гроші також від себе, бо Центральний Комітет займався тільки головнішими справами.

Річні збори Центрального комітету відбулися 7 березня ц. р. На тих зборах відбулися важні наради в справі „свята жінки", що має відбутись 20 серпня в Дітройті. На черговий рік вибрано так новий уряд: Анна Ганиш, голова, Софія Голуб, писарка від української мови, Розалія Байба писарка від англійської мови, Марія Слупецька фінансова секретарка, Розалія Стисловська скарбничка, Юлія Шустакевич, організаторка.

Софія Голуб, писарка.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Е. П., Джерзі Сіті, Н. Дж. — В звіті жертводавців Тов. „Зоря" має бути: С. Слива $1, Г. Кук 50 ц.

Між банковцями.

— Признаюсь, що не розумію вас. Ви не лише приняли цього молодика за касієра, а ще й хочете віддати йому свою дочку?

— Я хочу забезпечити її будуччину.

— Як?

— А так: як касієр обікраде банк, то нехай і моя дочка має щось згого.

ПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Питання: Мій муж, померший останнього січня, був натуралізованим американським громадянином від 1925 року. Ми були одружені від 1920 року. Чи прислугують мені громадянські права по мужу, а коли ні, то чи можу вносити петицію на натуралізацію, чи може мушу перше вибирати „перші папери"?

Відповідь: Від 22-го вересня 1922 року жінка американського громадянина не стає горожанкою автоматично по мужу. Однак ви можете відразу внести петицію на ситизенство, цебто без вибирання „перших паперів".

Питання: Я приїхав до Злучених Держав у березні 1909 року, але не памятаю назви корабля і докладної дати мого приїзду. Чи можете дістати дотичні інформації для мене? Прошу рівнож поінформувати мене як моє імя і назвиско записане в рекордах і коли я родився.

Відповідь: Ніхто, крім правительственних урядників, не має доступу до рекордів приїзду іміґрантів. Тому не можемо довідатись як ваше назвиско записано і кілько було вам років підчас вашого приїзду.

Однак часто є можливість довідатись і приблизно означити дату приїзду та назву корабля. Для того необхідно мати такі інформації: приблизну дату — місяць, рік; чи приїзд мав місце з початком, в середині чи при кінці місяця; назву порту приїзду, а також назву порту приїзду до Америки. Ці та інші інформації, які іміґрант може предложити, провірюється з іміґраційними рекордами, що знаходяться в американських портах. Відносно того як вписано імя і назвиско, то порадно на аплікації подати кілька можливих способів писання, щоби іміґраційні урядовці могли легче орієнтуватись підчас провірювання рекордів.

Питання: Чи моглиб ви поінформувати мене в який властиво спосіб можна спровадити родичів з Европи?

Відповідь: Коли ви громадянин Злучених Держав і маєте скінчених 21 років життя, то ваш батько і матір є управлені до першенства в одержанню іміґраційної візи.

Перший крок до тої справи це подання петиції до Комісара Іміґрації і Натуралізації на формулярі число 633. Коли Комісар провірить ваше американське громадянство і право родичів до першенства в іміґраційній квоті, тоді поінформує Державного Секретаря, щоби переслав одобрену петицію до відповідного консулярного урядника в данім краю для видачі візи інтересованим особам.

Наступний крок це висилка родичам так званий „афідевит оф супорт" і докази, що зможете дати родичам удержання після їх приїзду. Ваші родичі мусять теж вистаратись для себе певні документи і предложити їх американському консулеві. Повні інформації про ті справи знаходяться у друкованім зшитку під заголовком: „Як спровадити кревних і приятелів до Злучених Держав", котрі за оплатою десять центів можна дістати від: Foreign Language Information Service, 222 Fourth Avenue, New York City.

Коли не маєте ще американських громадянських паперів, то ваші родичі не мають спеціяльних привілеїв після відповідних законів, але можуть приїхати тільки як звичайні квотні іміґранти. Вище згаданий бюлетень вияснює процедуру в таких випадках.

Питання: Пляную виїхати поза межі Злучених Держав цього літа. Маю американські громадянські папери, але моя жінка, з котрою я одружився 1931 року, ще не має паперів. Чи може вона виїхати враз зі мною на мій пашпорт?

Відповідь: Ваша жінка не може їхати на ваш пашпорт, але можна вимінити, що вона їде враз з вами. Вона повинна дістати пашпорт від консуля тої держави, до котрої належить. Яких шість тижнів або два місяці перед плянованим виїздом, вона повинна податись на дозвіл на поворотний приїзд. Без попереднього одержання такого дозволу, вона не повинна виїздити з краю.

ФЛІС.

ВІСТИ З БАЗАРУ СУРМА

325 Е. 14. СТ., НЮ ЙОРК.

Спеціяльна оферта Сурми, що була оголошена в Свободі в місяцю березні, може бути досвідом, як розходяться книжки в Америці. Повний Кобзар Шевченка, пять його оповідань, повна мапа України, все варта після катальоґу $3.00, оголошено за одного доляра. До того підприємство Сурма оплачувало пересилку, що найменше виносила 10 ц. І думаєте, скільки книжок пішло? Через почту 14 оферт, а особисто до Сурми прийшли і купили 16 осіб. Разом 30 оферт. А нераз приходиться чути, „Українських книжок не можна докупитися, колиб були танші, то всі купувалиб".

Підприємство Сурма приготовило 100 таких комплетів. Продано 30, остається ще 70. Щоби дати ще їм нагоду купити, продовжується речинець до Великодних Свят. Пиніть за ними на повищу адресу.

Коли у кого ще є Пянола (автоматичне пяно на рольки), то в Сурмі ще є більший вибір звійок, між іншими: „Вечерниці", Кобза, Гамалія. Замісць грати „a tisket a tasket", краще заграти „Вечерниці". Для тих, що хотілиби заграти підчас Великодних Свят щось святочного, маємо: Христос Воскрес, Согласно і Місяцю Ясний, всі три звійки (рольки) за одного доляра. Також ще маємо всі три 12-цалеві рекорди на Віктролу, що представляють Великодні Свята, в 6 частинах. Ціна $3.00.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПОВИННА НАС ОБЄДНАТИ ПРОЛЯТА КРОВ.

Посилаю редакції витинки з місцевої американської ґазети. На них є знимки з того, що діється в Карпатській Україні. Думаю, що Ви вже їх бачили деінде, але для певности пересилаю і з нашої місцевости. Ті світлини подано з ґазеті без довших вияснень. Та вони говорять самі за себе так виразно й славно, що до них не треба додавати ніяких слів.

Кожна та картина рве серце з болю. Думаю, що як не обєднають нас ті картини, то хіба вже не злучить нас ніяка інша трагедія. Тому хай ті траґічні картини, повні геройства й слави для українського імени, заставлять нас взятися негайно за поміч для інвалідів Карпатської України. Допоможім тим, що держать так славно і по геройськи наш Рідний Прапор на нашій Карпатській Україні. Хай нас обєднає свіжо пролята кров наших героїв і зверне до ще завзятішої праці для визволення Рідного Краю.

Ілія Чорний,
Провіденс, Р. Ай.

ГРУЗИН ПРО РОЛЮ УКРАЇНИ У ВИЗВОЛЕННІ НАРОДІВ, ПОНЕВОЛЕНИХ МОСКВОЮ.

В Ляйпціґу появилася книжка грузина Михайла Чудюкдзе п. н. „Україна". (Піднаголовок: „45 міліонів українців живе без власної держави"). Подаємо уривки з тої книжки: „Національне питання є найбільш актуальним питанням сучасности. Особливо гостро виступає сьогодня боротьба поневолених Москвою націй, що змагаються проти червоного самодержця, як колись боролися проти царату. Всі ті народи ведуть політичну й ідеольоґічну боротьбу проти насильства, яке їм накидають як ідею комунізму московські визискувачі зі своєю чужою мовою, звичаєм, культурою та панують над численними народами советського союзу, над народами, які мають власну історію, традицію, культуру. У проводі тих народів стоїть український нарід, найбільший зі всіх поневолених Москвою народів. Той нарід, що був давніше для чужих держав предметом господарської експанзії та їх політичних плянів, тепер жадає для себе повної свободи і суверенности. Ті жадання мають сьогодня можність здійснитися, бо світова війна й опісля революція так зблизили всіх українців до себе, а віддалили від Москви, що тільки дорогою насильства можна було над ними панувати. Тепер на місці національної меншини стоїть нарід, готовий на все, на остаточну розправу з Москвою. Та воля запанувала в цілому народі і в його провідників. Та воля переможе і сповниться національна мрія так довго плекана міліонами".

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 20. березня помер у Щікаго по чотирнацять літах недуги член від. 176. У. Н. С.,

ІВАН МЕЛЬНИК.

Прожив 52 роки. До У. Н. Союзу вступив 1915. року. Походив зо села Ґлучків, повіт Сянік. Був предсідником відділу кілька літ.

Похорон відбувся дня 23. березня.

Оставив жену Францішку і трьох синів: Йосифа, Володимира й Теодора.

Земля Йому пером!

Петро Бабяк, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Згідно з ухвалою Тов. Зап. Січи, від. 367., збори Тов. відбудуться в вівторок, 11. квітня, в год. 7. ввечір, в церковній салі, 303 Гудсон Ев. Проситься всіх членів і членкиць явитись на цих зборах, бо є важні справи. Також члени мусять вирівняти свої вкладки, щоби не було не порозумінь. Всі члени повинні явитись, бо буде рішатись їх справа, яка була піднесена в березні. Вписуймо своїх дітей до У. Н. Союзу, щоби й вони були разом з нами в одній запомоговій рідні. Хто думає, що коли вписуючи старших чи дітей до Союзу, то тим робить ласку котримнебудь урядникам, то зле думає! Як робить добро, то найбільше робить для себе, а тим краще для дітей. Ми тільки повинні гордитись тим, що стоїмо в рядах своєї рідної орґанізації та завдячувати всім тим, що таку організацію створили. — М. Микитинський, предс.; П. Лиско, скарб.; Р. Дмитрів, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70., відбудуться в вівторок, 11. квітня, в годині 7. ввечір, в ґалі У. Н. Дому, 181-183 Фліт Ст. Кожний член обовязаний заплатити свої вкладки в ґалі на зборах кожного місяця точно, бо Товариство платить рент за ґалю, щоби члени приходили і там свої вкладки платили і знали, які ухвали запали на зборах. Кожний член повинен застосуватися до § 179 статуту У. Н. Союзу: **„Вкладки — як їх платиться"**, а тоді не будете мати жадного нарікання урядників Товариства. Приведіть своїх кревних або знайомих, щоби їх вписати в члени. Вписуйте також свої діти до У. Н. Союзу, а дістанете добру нагороду. — Пилип Дмитриха, предс.; Михаїл Самоїл, кас.; Антін Онисик, фін. секр. Адреса секретаря: Anthony Onysyk, 117 Lake St., Jersey City, N. J. Phone: Journal Sq. 2-4298.

В С. С. С. Р.

— Це правда, що Івана Івановича засудили на кару смерти.

— Дійсно, він вже є народнім комісарем, але присуду ще не виконали.

Відрубала.

Він: — Не розумію вас, пані, як можете носити волосся іншої жінки.

Вона: — А ви хіба не носите на собі вовни іншого барана?

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО.

(77)

В обличчі небезпеки нераз і жінка обернеться в тигрицю. Так і тепер поступила Гелена. Коли вмирати, то вмирати, але в боротьбі. В той час, як скажений з люти Зитеб пустився до неї зножем, щоб її шообити, вона вхопила стоячу металеву вазу й з цілої сили кинула нею в голову Зитеба. Зитеб не сподівався того і не вспів уникнути удару.

Удар був надзвичайно сильний. Зитеб впав на землю. А коли Гелена приглянулась йому ближче, вона побачила, що Зитеб від удару сконав. Вона не жалувала цього. Але, що було робити далі? Вона була увязнена в тім підземеллі й не знала навіть виходу. Проте не було багато часу до надуми. Вона взяла в руку ніж Зитеба, а також ключі і подалась на коритар.

Там вона почала розглядатись довкруги і шукати шляху до коронаційної кімнати, де були клітки з вязнями. Вкінці вона підійшла до дверей, які, їй здавалося, провадять до цеї кімнати, за якою вона шукала. По хвилі вагання вона легко відкрила двері. Так, це була та кімната, за якою вона шукала. Поглянувши довкруги, вона побачила, що нікого не було.

Тепер вона закралась до клітки, в якій сидів увязнений Лявак. Побачивши її, Лявак хотів скрикнути. Та вона звернула йому вчас увагу. „Як ти утекла від цього дикуна?" запитав шепотом Лявак. „Тепер не час про те говорити", відповіла дівчина і взялась відмикати клітку Лявака. „Ми мусимо увільнити ще Брайена, а тоді подумаємо, що робити", завважила вона.